

tiæ separata, & animæ: nam anima intelligit à phantasmatis accipiendo, non autem substantia separata; cum non habeat organa corporea, in quibus oportet esse phantasmata. Non sunt igitur anima humana, & substantia separata unius speciei.

CAPUT XCV.

Quomodo accipiatur genus, & species in substantiis separatis.

I. Part. quest. l. art. 2. ad 1.

Oportet autem considerare, secundum quid diversificatur species in substantiis separatis. In rebus enim materialibus, quæ sunt diversarum specierum unius generis existentes, ratio generis ex principio materiali sumitur, differentia speciei à principio formali; natura enim sensitiva, ex qua sumitur ratio animalis, est materiale in homine respectu naturæ intellectivæ, ex qua sumitur differentia specifica hominis, scilicet rationale. Si igitur substantiæ separatae non sunt ex materia & forma compositæ, ut ex præmissis cap. l. patet; non apparet secundum quid in eis genus, & differentia specifica accipi possit.

Scire igitur oportet, quod diversæ rerum species gradatim naturam entis possident: statim enim in prima entis divisione invenitur hoc quidem perfectum, scilicet ens per se, & ens actu; aliud vero imperfectum, scilicet ens in alio, & ens in potentia: & eodem modo discurrunt per singula apparet, unam speciem supra aliam aliquem gradum perfectionis adjicere, sicut animalia super plantas, & animalia progressiva super animalia immobilia. In coloribus etiam una species alia perfectior invenitur, secundum quod est albedini propinquior; propter quod Aristoteles in VIII. Metaphys. text. com. x. dicit, quod distinctiones rerum sunt sicut numerus, in quo unitas subtracta, vel addita speciem numeri variat: per quem modum in definitionibus si una differentia subtrahatur, vel addatur, diversa species invenitur. Ratio igitur determinatæ speciei consistit in hoc quod natura communis in determinato gradu entis collocatur; & quia in rebus ex materia & forma compositis forma est quasi terminus, id autem quod terminatur per eam, est materia, vel materiale; oportet quod ratio generis sumatur sine materiali, differentia vero specifica ex formali: & ideo ex differentia & genere fit unum; sicut ex materia & forma: & sicut una & eadem est natura quæ ex materia & forma constituitur; ita differentia non addit extraneam quamdam naturam super genus, sed est quedam determinatio ipsius naturæ generis; ut si genus accipiatur animal pedes habens, differentia ejus est duos pedes habens; quam quidem differentiam nihil extraneum super genus addere, manifestum est.

Unde patet quod accidit generi, & differentia quod determinatio quedam, quam differentia importat, ex alio principio causetur quam à natura generis, ex hoc quod natura quam signat definitio, est composita ex materia & forma sicut ex terminante & terminato. Si igitur aliqua natura est simplex, ipsa quidem per se ipsam erit terminata, nec oportet quod habeat duas partes, quarum una sit terminans, & alia terminata. Ex ipsa igitur ratione naturæ sumetur ratio generis; ex terminatione autem ejus secundum quod est in tali gradu entium, sumetur

ejus differentia specifica.

Ex quo etiam patet quod si aliqua natura non est terminata, sed infinita in se, sicut supra Lib. I. cap. XLIII. ostensum est de natura divina; non est in ea accipere neque genus, neque speciem, quod est consonum his quæ supra I. Lib. cap. xxv. ostendimus.

Patet etiam ex præmissis quod cum diversæ species in substantiis separatis accipiuntur secundum quod diversos gradus sortiuntur, in una autem specie non sunt plura individua, quod non sunt in substantiis separatis duæ æquales secundum ordinem, sed una naturaliter est altera superior. Unde Job xxxviii. dicitur: Numquid nosti ordinem cæli? Et Dionysius dicit x. cap. cælestis hierarchiæ, quod sicuti in tota Angelorum multitudine est hierarchia suprema, media, & infima; ita in qualibet hierarchia est ordo supremus, medius, & infimus, & in quolibet ordine supremi, medii, & infimi.

Per hoc autem excluditur Origenis positio, qui dixit I. Lib. Periar. cap. v. & seqq. à principio omnes substantias spirituales æquales creatas fuisse, inter quas etiam animas connumerat; diversitas autem quæ in hujusmodi substantiis invenitur, quod quedam est unita corpori, quedam non unita, & quedam aliorum, quedam vero inferior, provenit ex differentia meritum. Ostensum est autem cap. XLIV. XCI. & XCV. hanc differentiam graduum naturalem esse, & quod anima non est ejusdem speciei cum substantiis separatis, nec ipsæ substantiæ separatae ad invicem, nec etiam secundum ordinem naturæ æquales.

CAPUT XCVI.

Quod substantiæ separatae non accipiunt cognitionem ex rebus sensibilibus.

I. Part. q. LV. art. 2.

EX præmissis ostendi potest quod substantiæ separatae non accipiunt intellectivam cognitionem ex rebus sensibilibus.

1. Sensibilia enim secundum suam naturam nata sunt apprehendi per sensum, sicut intelligibilia per intellectum. Omnis igitur substantia cognoscitiva ex sensibilibus cognitionem accipiens habet cognitionem sensitivam & per consequens habet corpus naturaliter unitum; cum cognitio sensitiva sine organo corporeo esse non possit. Substantiæ autem separatae non habent corpora naturaliter sibi unita, ut superius cap. xci. est ostensum. Non igitur intellectivam cognitionem ex rebus sensibilibus sumunt.

2. Amplius. Altioris virtutis oportet esse altius objectum. Virtus autem intellectiva substantiæ separatae est altior quam vis intellectiva animæ humanæ, cum intellectus animæ humanæ sit infimus in ordine intellectuum, ut ex præmissis cap. lxxviii. habetur; intellectus autem humanæ animæ objectum est phantasma, ut supra cap. lx. dictum est, quod est superius in ordine objectorum quam res sensibilis extra animam existens, sicut ex ordine virtutum cognitivarum apparet. Objectum igitur substantiæ separatae non potest esse res existens extra animam, ut ab ea immediate accipiat cognitionem, neque phantasma. Relinquitur igitur quod objectum intellectus substantiæ separatae sit aliquid altius phantasmate. Nihil autem est altius phantasmate in ordine objectorum cognoscibilium, nisi id quod est intelligibile ac-

tu. Substantiæ igitur separatae non accipiunt cognitionem intellectivam à sensibilibus, sed intelligunt ea quæ sunt per se ipsa etiam intelligibilia.

3. Adhuc. Secundum ordinem intellectuum est ordo intelligibilium. Sed ea quæ sunt secundum se ipsa intelligibilia, sunt superiora in ordine intelligibilium his quæ non sunt intelligibilia, nisi quia nos facimus ea intelligibilia: ejusmodi autem oportet esse omnia intelligibilia à sensibilibus accepta, nam sensibilia non sunt secundum se intelligibilia: hujusmodi autem intelligibilia sunt quæ intelligit intellectus noster. Intellectus igitur substantiæ separatae, cum sit superior intellectu nostro, non intelligit intelligibilia à sensibilibus accepta, sed quæ sunt secundum se intelligibilia actu.

4. Amplius. Modus operationis propriæ alicujus rei proportionaliter respondet modo substantiæ, & naturæ ipsius. Substantia autem separata est intellectus per se existens, non in corpore aliquo. Operatio igitur intellectualis ejus erit intelligibilium quæ non sunt fundata in aliquo corpore. Omnia autem intelligibilia à sensibilibus accepta, sunt in aliquibus corporibus aliquo modo fundata, sicut intelligibilia nostra in phantasmatis, quæ sunt in organis corporeis. Substantiæ igitur separatae non accipiunt cognitionem ex sensibilibus.

5. Adhuc. Sicut materia prima est infimum in ordine rerum sensibilium, & per hoc est in potentia tantum ad omnes formas sensibiles; ita intellectus possibilis: infimus in ordine intelligibilium existens, est in potentia ad omnia intelligibilia, ut ex præmissis cap. lxx. patet. Sed ea quæ sunt in ordine sensibilium supra materiam primam, habent in actu suam formam, per quam constituuntur in esse sensibili. Substantiæ igitur separatae, quæ sunt in ordine intelligibilium supra intellectum possibilem humanum, sunt actu in esse intelligibilia: intellectus enim accipiens cognitionem à sensibilibus, non est actu in esse intelligibili, sed in potentia. Substantia igitur separata non accipit cognitionem à sensibilibus.

6. Adhuc. Perfectio naturæ superioris non dependet à natura inferiori. Perfectio autem substantiæ separatae, cum sit intellectualis, est in intelligendo. Earum igitur intelligere non dependet à rebus sensibilibus, sic quod ab eis cognitionem accipiant.

Patet autem ex hoc, quod in substantiis separatis non est intellectus agens, & possibilis, nisi forte æquivoce. Intellectus enim possibilis, & agens in anima intellectiva inveniuntur, propter hoc quod accipit cognitionem intellectivam à sensibilibus; nam intellectus agens est qui facit species à sensibilibus acceptas esse intelligibiles: intellectus autem possibilis est in potentia ad omnes formas sensibilium cognoscendas. Cum igitur substantiæ separatae non accipiant cognitionem à sensibilibus, non est in eis intellectus agens, & possibilis: unde & Aristoteles in III. de Anima text. comm. xvii. intellectum possibilem, & agentem inducens, dicit eos in anima oportere poni.

Item manifestum est in eisdem quod localis distantia cognitionem animæ separatae impedire non potest. Localis enim distantia per se comparatur ad sensum, non autem ad intellectum nisi per accidens, in quantum à sensu accipit: nam sensibilia secundum determinatam distantiam movent sensum: intelligibilia autem actu, secundum quod movent intellectum, non sunt in loco, cum sint à materia corporali separata. Cum igitur substantiæ separatae non accipiant intellectivam cognitionem à sensibili-

bus, in eorum cognitionem distantia localis nihil operatur.

Palam est etiam quod intellectuali operationi eorum non admiscetur tempus. Sicut enim intelligibilia actu, sunt absque loco, ita etiam sunt absque tempore: nam tempus consequitur motum localem, unde non mensurat nisi ea quæ aequaliter sunt in loco; & ideo intelligere substantiæ separatae est supra tempus. Operationi autem intellectuali nostræ adjacet tempus, ex eo quod à phantasmatis cognitionem accipimus, quæ determinatum respiciunt tempus: & inde est quod in compositione, & divisione semper noster intellectus adjungit tempus præteritum, vel futurum, non autem intelligendo quod quid est; intelligit enim quod quid est, abstrahendo intelligibilia à sensibili conditionibus: unde secundum illam operationem neque sub tempore, neque sub aliqua conditione sensibilium rerum intelligibile comprehendit: componit autem, aut dividit, applicando intelligibilia prius abstracta ad res; & in hac applicatione necesse est cointelligi tempus.

CAPUT XCVII.

Quod intellectus substantiæ separatae semper actu intelligit.

EX hoc autem apparet quod intellectus substantiæ separatae est semper intelligens actu.

Quod enim est quandoque in actu, quandoque in potentia, mensuratur tempore. Intellectus autem substantiæ separatae est supra tempus, ut cap. xcv. probatum est. Non est igitur quandoque intelligens actu, & quandoque non.

2. Item. Omnis substantia vivens habet aliquam operationem vitæ in actu ex sua natura, quæ inest ei semper, licet aliæ quandoque insint ei in potentia, sicut animalia semper nutriuntur, licet non semper sentiant. Substantiæ autem separatae sunt substantiæ viventes, ut ex præmissis patet; nec habent aliam operationem vitæ nisi intelligere. Oportet igitur quod ex sua natura sint intelligentes actu semper.

3. Item. Substantiæ separatae movent per intellectum corpora cælestia, secundum Philosophorum doctrinam XII. Metaph. text. comm. xxxvi. & xxxvii. Motus autem corporum cælestium est semper continuus. Intelligere igitur substantiarum separatarum est continuum, & semper. Hoc autem idem sequitur, etsi non ponantur moventes corpora cælestia, cum sint altiores corporibus cælestibus: unde si propria operatio corporis cælestis, quæ est motus ipsius, est continua, multo magis propria operatio substantiarum separatarum, quæ est intelligere.

4. Amplius. Omne quod quandoque operatur, & quandoque non operatur, movetur per se, vel per accidens: unde & hoc quod nos, quandoque intelligimus, quandoque non, provenit ex alteratione quæ est circa partem sensibilem, ut dicitur in VIII. Physicor. text. com. l. i. Sed substantiæ separatae non moventur per se, quia non sunt corpora; neque moventur per accidens, quia non sunt unita corporibus. Igitur operatio propria, quæ est intelligere, est in eis continua, & non intercisa.

CAPUT XCVIII.

Quomodo una substantia separata intelligit aliam.

I. Part. quest. LVII. art. 2.

SI autem substantiæ separata intelligunt ea quæ sunt per se intelligibilia, ut est ostensum cap. xcvi. per se autem intelligibilia sunt substantiæ separata, immunitas enim à materia facit aliquid esse per se intelligibile, ut ex superioribus I. Lib. cap. xliv. & lxxv. patet; sequitur quod substantiæ separata intelligant sicut propria objecta substantias separatas. Unaqueque igitur & se ipsam, & alias cognoscat. Se ipsam quidem unaqueque earum aliter cognoscit quam intellectus possibilis se ipsum. Intellectus enim possibilis est ut potentia existens in se intelligibili; fit autem actu per speciem intelligibilem, sicut materia prima fit actu in esse sensibili per formam naturalem. Nihil autem cognoscitur, secundum quod est potentia tantum, sed secundum quod est actu: & unde forma est principium cognitionis rei, quæ per eam fit actu: similiter autem potentia cognoscitiva fit actu cognoscens per speciem aliquam. Intellectus igitur possibilis noster non cognoscit se ipsum nisi per speciem intelligibilem, qua fit actu in esse intelligibili; & propter hoc dicit Aristoteles in III. de Anima text. comm. xxix. quod est cognoscibilis sicut & alia, scilicet per species à phantasmatibus acceptas sicut per formas proprias. Substantiæ autem separatae sunt secundum suam naturam ut actu existens in esse intelligibili: unde unaqueque earum (1) se ipsam per suam essentiam cognoscit, non per aliquam speciem alterius rei. Cum autem omnis cognitio sit secundum quod in cognoscere est similitudo cogniti; una autem substantiarum separatarum sit similis alteri secundum communem naturam generis; differant autem ab invicem secundum speciem, ut ex præmissis cap. xciii. apparet: videtur sequi quod una earum aliam non cognoscat quantum ad propriam rationem speciei, sed solum quantum ad communem generis rationem.

Dicunt ergo quidam, Avicen. tractat. ix. Mer. cap. iv. quod una substantiarum separatarum est causa effectiva alterius. In qualibet autem causa effectiva oportet esse similitudinem sui effectus, & similiter in quolibet effectu oportet esse similitudinem suæ causæ, eo quod unumquodque agens agit sibi simile. Sic igitur in superiori substantiarum separatarum est similitudo inferioris, sicut in causa est similitudo effectus. In inferiori autem similitudo superioris est sicut in effectu & est similitudo suæ causæ. In causis autem non univocis similitudo effectus est in causa eminentius, causæ autem similitudo in effectu, inferiori modo. Tales autem causas oportet esse substantias separatas superiores respectu inferiorum, cum non sint unius speciei, sed in diversis gradibus constitutæ. Cognoscit igitur substantia separata inferior superiorum, secundum modum substantiæ cognoscens; non secundum modum substantiæ cognitæ, sed inferiori modo; superior autem inferiorum eminentiori modo. Et hoc est quod in Lib. de causis dicitur, quod intelligentia scit quod est sub se, & quod est supra se, per modum suæ substantiæ, quia alia est causa alterius.

Sed cum superius cap. l. sit ostensum, quod substantiæ separatae intellectuales non sunt compositæ ex

materia & forma, non possunt causari nisi per modum creationis. Creare autem solius Dei est, ut supra cap. xi. ostensum est. Non poterit igitur una substantiarum separatarum esse alterius causa.

Præterea. Ostensum est cap. xv. quod principales partes universi omnes sunt à Deo immediate creatæ. Non est igitur una earum ab alia. Unaqueque autem substantiarum separatarum est de principalibus partibus universi multo amplius quam Sol, vel Luna; cum unaqueque earum habeat propriam speciem, & nobiliorem quam quævis species corporaliū rerum. Non igitur una earum causatur ab alia, sed omnes immediate à Deo.

Sic igitur secundum prædicta, quælibet substantiarum separatarum cognoscit Deum naturali cognitione secundum modum suæ substantiæ, per quam similes sunt Deo sicut causæ; Deus autem cognoscit eas sicut propria causa, earum omnium in se similitudinem habens. Non autem hoc modo una substantiarum separatarum poterit cognoscere aliam, cum una non sit causa alterius.

Considerandum est igitur, quod cum nulla huiusmodi substantiarum secundum suam essentiam sit sufficiens principium cognitionis omnium aliarum rerum, unicuique earum supra propriam substantiam oportet superaddere quasdam intelligibiles similitudines, per quas quælibet earum alia in propria natura cognoscere possit.

Hoc autem sic manifestum esse potest. Est enim proprium objectum intellectus ens intelligibile: quod quidem comprehendit omnes differentias, & species entis possibilis: quicquid enim esse potest, intelligi potest. Cum autem omnis cognitio fiat per modum similitudinis, non potest totaliter suum objectum intellectus cognoscere, nisi habeat in se similitudinem totius entis, & omnium differentiarum eius. Talis autem similitudo totius entis esse non potest nisi natura infinita, quæ non determinatur ad aliquam speciem, vel genus entis, sed est universale principium, & virtus activa totius entis, qualis est sola natura divina, ut in primo Lib. cap. xxv. & xlii. ostensum est. Omnis autem alia natura, cum sit terminata ad aliquod genus, & speciem entis, non potest esse universalis similitudo totius entis. Relinquitur igitur quod solus Deus per suam essentiam omnia cognoscat; quælibet autem substantiarum separatarum per suam naturam cognoscit perfecta cognitione suam speciem tantum; intellectus autem possibilis nequaquam, sed per speciem intelligibilem, sicut supra dictum est. Ex hoc autem quod substantia aliqua est intellectualis, comprehensiva est totius entis: unde cum substantia separata per suam naturam non fiat actu comprehendens totum ens, ipsa sua substantia considerata est quasi potentia ad similitudines intelligibiles, quibus totum ens cognoscitur, & illæ similitudines erunt actus eius, in quantum est intellectualis. Non autem est possibile quin istæ similitudines sint plures, quia jam ostensum est quod totius entis universalis perfecta similitudo esse non potest nisi infinita. Sicut autem natura substantiæ separatae non est infinita, sed terminata; ita similitudo intelligibilis in ea existens non potest esse infinita, sed terminata ad aliquam speciem, vel genus entis: unde ad comprehensionem totius entis requiruntur plures huiusmodi similitudines. Quanto autem aliqua substantia separata est superior, tanto eius natura est divinæ naturæ similior; & ideo est

minus contracta, utpote propinquius accedens ad ens universale, perfectum, & bonum; & propter hoc universaliorum boni, & entis participationem habens; & ideo similitudines intelligibiles in substantia superiori existentes, sunt minus multiplicatae, & magis universales. Et hoc est quod Dionysius xi. cap. cælestis Hierarchiæ dicit, quod Angeli superiores habent scientiam magis universalem: & in Libro de causis prop. x. dicitur, quod intelligentiæ superiores habent formas magis universales. Summum autem huiusmodi universalitatis est in Deo, qui per unum, scilicet per essentiam suam, omnia cognoscit; infimum autem in intellectu humano, qui ad unumquodque intelligibile indiget specie intelligibili propria, & ei coequata. Non est igitur per formas universales apud substantias superiores imperfecta cognitio sicut apud nos. Per similitudinem enim animalis, per quam cognoscimus aliquid in genere tantum, perfectiorem cognitionem habemus quam per similitudinem hominis, per quam cognoscimus speciem completam: cognoscere enim aliquid secundum genus tantum, est cognoscere imperfecte, & quasi in potentia; cognoscere autem in specie, est cognoscere perfecte, & in actu.

Intellectus autem noster, quia infimum gradum tenet in substantiis intellectualibus, adeo particularis similitudines requirit quod unicuique cognoscibili proprio oportet respondere propriam similitudinem in ipso: unde per similitudinem animalis non cognoscit rationale, & per consequens nec hominem, nisi secundum quid. Similitudo autem intelligibilis, quæ est in substantia separata, est universalioris virtutis ad plura representanda sufficiens; & ideo non facit imperfectiorem cognitionem, sed perfectiorem: est enim universalis virtus ad modum formæ agentis in causa universali, quæ quanto fuerit universalior, tanto ad plura se extendit, & efficacius producit. Per similitudinem igitur unam cognoscit & animal, & differentias animalis, aut etiam universaliori modo, & contractiori secundum ordinem substantiarum prædictarum.

Exempla igitur huius, ut dictum est, in duobus extremis accipere possumus, scilicet in intellectu divino, & humano. Deus enim per unum, quod est sua essentia, cognoscit omnia; homo autem ad diversa cognoscenda diversas similitudines requirit, quin etiam quanto altior fuerit intellectus, tanto ex paucioribus plura cognoscere potest: unde hiis qui sunt tardi intellectus, oportet exempla particularia adducere ad cognitionem de rebus sumendam. Quum autem substantia separata in sua natura considerata, sit in potentia ad similitudines quibus totum ens cognoscatur, non est æstimandum quod sit denudata ab omnibus huiusmodi similitudinibus; hæc enim est dispositio intellectus possibilis antequam intelligat, ut dicitur in III. de Anima text. comment. xiv. Neque est etiam æstimandum quod aliquas earum habeat in actu, & alias in potentia; sicut materia prima in corporibus inferioribus habet unam formam in actu, & alias in potentia; & sic intellectus possibilis noster, quum iam sumus scientes, est actu secundum aliqua intelligibilia; secundum alia vero in potentia: quum enim illæ substantiæ separatae non moveantur neque per se, neque per accidens, ut ostensum est cap. præc. omne quod est in eis in potentia, oportet esse in actu: alias exirent de potentia in actum, & sic moverentur per se, vel per accidens. Est igitur in eis potentia, & actus quantum ad esse intelligibile, sicut in corporibus cælestibus quan-

tum ad esse naturale. Materia enim cælestis ita perficitur per suam formam quod non remanet in potentia ad alias formas: & similiter intellectus substantiæ separatae totaliter perficitur per formas intelligibiles quantum ad cognitionem naturalem; intellectus autem possibilis noster proportionaliter se habet corporibus corruptibilibus, quibus unum in forma, sic enim fit actu habens quasdam formas intelligibiles, quod remanet in potentia ad alias.

Et propter hoc dicitur in Libro de causis, quod intelligentia est plena formis, quia, scilicet tota potentialitas intellectus eius completa est per formas intelligibiles; & sic per huiusmodi intelligibiles species una substantia separata aliam intelligere potest.

Fortè autem alicui videri potest quod quum substantia separata per essentiam sit intelligibilis, non oportet ponere quod per aliquas species intelligibiles una ab alia intelligatur, sed per essentiam ipsius substantiæ intellectæ. Hoc enim quod substantia aliqua per speciem intelligibilem cognoscatur, videtur accidere substantiis materialibus ex hoc quod non sunt per suam essentiam intelligibiles actu, unde oportet quod per intentiones abstractas intelligantur. Huic etiam videtur consonare dictum Philosophi dicentis in XII. Metaph. text. comm. li. quod in substantiis separatis à materia, non differt intellectus, intelligere, & quod intelligitur.

Hoc autem si concedatur, habet dubitationes non paucas.

1. Primo quidem, quia intellectus in actu est intellectum in actu, secundum doctrinam Aristotelis III. de Anima text. comm. xix. & xxvii. Difficile est autem videre quomodo una substantia separata sit unum alteri, dum intelligit ipsam.

2. Adhuc. Omne agens, vel operans operatur per suam formam, cui operatio respondet sicut calefactio calori, unde & illud videmus cuius specie visus informatur. Non videtur autem esse possibile quod una substantia separata sit forma alterius, quum habeat unaqueque esse separatum ab alia. Impossibile igitur videtur quod una videatur ab altera per essentiam suam.

3. Amplius. Intellectum est perfectio intelligentis. Non potest autem inferior substantia separata esse perfectio superioris. Sequeretur etiam quod superior inferiorum non intelligeret, si per essentiam suam unaqueque intelligeretur, & non per speciem aliam.

4. Item. Intelligibile est intra intellectum quantum ad id quo intelligitur. Nulla autem substantia illabitur menti nisi solus Deus, qui est in omnibus per essentiam, præsentiam, & potentiam. Impossibile igitur videtur quod substantia separata per essentiam suam intelligatur ab alia, & non per similitudinem eius in ipsa.

Et hoc quidem oportet verum esse, secundum sententiam Aristotelis, qui ponit III. de Anima text. comm. xix. & xxvii. quod intelligere contingit per hoc quod intellectum in actu fit unum cum intellectu in actu: unde substantia separata quamvis sit per se intelligibilis actu, non tamen secundum se intelligitur nisi ab intellectu cui est unum. Sic autem substantia separata se ipsam intelligit per essentiam suam, & secundum hoc est idem intellectus, & intellectum, & intelligere. Secundum autem positionem Platonis intelligere fit per contactum intellectus ad rem intelligibilem. Sic igitur una substantia separata potest aliam per eius essentiam intelligere, dum eam spiritualiter contingit: superior quidem inferiorum, quasi eam sua virtute concludens, & cominens; inferior vero